

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Helena Maria

Nazwisko: Mikołajska-Brandys

Nazwisko rodowe: Mikołajska

Miejsce urodzenia: Kraków

Data urodzenia: 22-03-1925

Imię ojca: Marian

Imię matki: Maria

Znany/a też jako: Halina Maria Mikołajska

urodzony/a 22- 03-1925 Kraków

Imiona rodziców: Marian Maria

Dodatkowe informacje: W opracowaniach i kulturze masowej występuje jako Halina Mikołajska W bazie Źródło figuruje: Helena Mikołajska-Brandys

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów	Stan zachowania	Uwagi
Teczka zawiera materiały śledztwa prowadzonego w latach 1961-1962 przez Biuro Śledcze MSW pod nadzorem Prokuratury Wojewódzkiej w Warszawie przeciwko osobom "przechowującym materiały zawierające fałszywe informacje mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej". W aktach sprawy przechodzi osoba aktorki Heleny Mikołajskiej. Figuruje ona na liście członków i sympatyków "Klubu Krzywego Koła", którą sporządzono podczas prowadzenia niniejszego śledztwa.	IPN BU 0330/289 t. 1 (5946/III).	
Kwestionariusz Ewidencyjny krypt. "Senator" (nr rej 28121) prowadzony w latach 1970-1975 przez Wydział IV Departamentu III MSW na Leszka Kołakowskiego. W materiałach przechodzi osoba aktorki Heleny Mikołajskiej jako sympatyzującej ze środowiskami opozycyjnymi. Z analizowanych materiałów wynika, że H. Mikołajska była w gronie inwigilowanych osób, które w marcu 1968 wielokrotnie spotykały się z Leszkiem Kołakowskim w jego mieszkaniu dyskutując na temat aktualnej sytuacji politycznej w kraju.	IPN BU 0204/503 (MSW 48443/II).	
Helena Mikołajska występuje w aktach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania (SOR) o krypt. „Gracze” (nr rej. 46460), prowadzonej w latach 1976-1982 przez Dep. III MSW, w związku z aktywnym udziałem ww. w KSS KOR. Ww. figuruje między innymi w informacji nr 9 z 19.02.1977 sporządzonej przez MSW, w której poinformowano, że H. Mikołajska-Brandys znajduje się w gronie osób ukaranych przez kolegium ds. wykroczeń za uczestnictwo w "działalności antypaństwowej". Rozpracowanie krypt. "Gracze" zdjęto z ewidencji Wydz. I Biura "C" MSW dn. 31.07.1982.	IPN BU 0204/1405 t. 1-5 (50966/II).	

Z zachowanych materiałów ewidencyjnych wynika, że Helena Mikołajska została zarejestrowana 13.01.1976 przez Wydział III KSMO jako figurantka Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. "Patrycja" (nr rej 14329). Powodem rozpracowania było "uczestnictwo ww. w negatywnych inicjatywach politycznych wobec władz PRL" oraz podpisywanie petycji krytykujących politykę rządu, w tym tzw. listu 59 w którym sygnatariusze skrytykowali zmiany w konstytucji PRL do której wpisano sformułowania o "kierowniczej roli PZPR" oraz o "wieczystym sojuszu z ZSRR". Główna figurantka rozpracowania zmarła w czerwcu 1989. Całość akt sprawy zniszczono 9.01.1990. Zachowały się zapisy ewidencyjne

Materiały archiwalne zniszczono w 1990. Zachowały się zapisy ewidencyjne na kartach EO-4/73 z kartoteki ogólnoinformacyjnej SUSW w Warszawie, zapisy z dziennika rejestracyjnego SUSW do nr 14329 zapis na karcie ewidencyjnej EO-4M/74

Z zachowanego meldunku KSMO Warszawa z 22.12.1977 skierowanego do Departamentu II MSW wynika, że Helena Mikołajska w listopadzie 1977 udzieliła pomocy zachodnioniemieckiemu dziennikarzowi pracującemu w gazecie "Bild Zeitung" w napisaniu artykułu na temat ruchu opozycyjnego i dysydenckiego w Polsce. Ww. sprawa była kontrolowana operacyjnie przez TW SB ps. "Bruno", który złożył obszerny meldunek na temat zaangażowania H. Mikołajskiej w pomoc cudzoziemcowi.

Zapis na karcie perforowanej z kartoteki meldunków operacyjnych Departamentu II MSW.

Teczka zawiera fotografie uczestników I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ "Solidarność" odbywającego się we wrześniu i październiku 1981 w Gdańsku. Autorstwo zdjęć jest nieustalone. Wśród uczestników zjazdu na fotografii uwieczniono aktorkę Halinę Mikołajską, która aktywnie uczestniczyła w obradach.

IPN BU 024/147 dokumentacja fotograficzna.

Teczka zawiera akta internowania dotyczące Heleny Mikołajskiej. 13.12.1981 Helena Mikołajska została internowana na mocy decyzji Wydziału III-1 KSMO z powodu "prowadzenia działalności sprzecznej z obowiązującymi przepisami prawa". Podczas internowania ww. przebywała w Ośrodkach Odosobnienia Warszawa Białołęka, Gołdapi i Darłówku. Helena Mikołajska została zwolniona z Ośrodka Odosobniona w Darłówku w dniu 29.04.1982. Akta zawierają szereg dokumentów związanych z internowaniem decyzję o internowaniu, nakaz zatrzymania, prośby, kartę ambulatoryjną, świadectwo zwolnienia z internowania.

IPN Sz 264/118, IPN BU 449/23.

Helena Mikołajska figuruje w aktach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania o krypt. "Komitet" (nr ew. 16061), prowadzonej w latach 1976-1984 przez Wydz. III A, III i III-1 SB KSMO/SUSW. Ww. jest wymieniana wśród aktywnych działaczy KSS "KOR" oraz jako jeden z kontaktów głównego figuranta rozpracowania.

IPN BU 0248/37 t. 5, 7 (55420/II) akta SOR krypt. "Komitet".

H. Mikołajska przechodzi w Sprawie Operacyjnego Rozpracowania (SOR) o kryptonimie „Watra” zarejestrowanej pod nr. 31426. Sprawa była prowadzona przez Departament III MSW w latach 1967-1989 i dotyczyła działalności Jacka Kuronia. Ww. figuruje w dokumencie z dnia 23.03.1976 podpisanym przez Dyrektora Departamentu III MSW A. Krzysztoporskiego w którym H. Mikołajską wymieniono wśród grupy osób prowadzących "negatywną działalność polityczną przeciwko PRL". Materiały SOR "Watra" w 1989 roku złożono do archiwum Biura "C" MSW pod sygnaturą 50986/II.

IPN BU 0204/1417 t. 16, 55 (50986/II).

Z analizowanych materiałów wynika, że H. Mikołajska przechodzi w ramach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania krypt. "Pegaz" (nr rej. 51556). Sprawa ta dotyczyła rozpracowania Towarzystwa Kursów Naukowych (TKN) - powstałego w styczniu 1978 z inicjatywy środowisk KSS KOR. Ww. przechodzi przechodzi jako jedna z osób działających w "antysocjalistycznej grupie KSS KOR", w raporcie Departamentu III MSW z 26.01.1978 dotyczącego powołania TKN wskazano Helenę Mikołajską jako jednego z sygnatariuszy deklaracji powołania ww. towarzystwa, współpracowniczkę Adama Michnika, aktywnie współdziałającą w różnych "wrogich inicjatywach" (między innymi podpisała tzw. list 15 - w sprawie sytuacji Polaków w ZSRR, oraz "w okresie poprzedzającym VII Zjazd PZPR, wraz z 58 innymi osobami podpisała petycję do Sejmu PRL, oraz szereg dalszych listów i petycji".

IPN BU 0222/193 t. 1-6 (53050/II) akta SOR krypt. "Pegaz".

Teczka zawiera informację z dnia 7.01.1977 sporządzoną przez wiceministra MSW Bogusława Stachurę dla członków Biura Politycznego KC PZPR. Wynika z niej, że aktorka Helena Mikołajska wraz z grupą osób została objęta przez Służbę Bezpieczeństwa zastrzeżeniem wyjazdów zagranicznych z powodu uczestniczenia "w akcjach o negatywnym wydźwięku politycznym" oraz sygnatariuszy różnego rodzaju listów i petycji kierowanych do władz państwowych w latach 1975-1976.

IPN BU 0296/204 t. 15 (KS/4/967).

Figuruje w materiałach administracyjnych Departamentu III MSW jako osoba pozostająca w zainteresowaniu resortu spraw wewnętrznych. W aktach sprawy znajdują się szczegółowe informacje Departamentu III MSW na temat Heleny Mikołajskiej obejmujące okres 1973-1989. Wynika z nich, że ww. od końca lat 60 XX wieku utrzymywała kontakty ze środowiskami opozycyjnymi, a od 1973 współpracowała z Adamem Michnikiem "ułatwiając mu kontakt ze środowiskiem warszawskich literatów znanych z negatywnych postaw politycznych". Angażowała się w szereg przedsięwzięć, między innymi zbierała podpisy pod tzw. >listem 15< dotyczącym sytuacji Polaków w ZSRR", była jednym z sygnatariuszy listu otwartego do władz PRL, krytykującego planowane zmiany w konstytucji PRL. Z informacji SB wynika również że ww. kolportowała w zaufanych kręgach "literaturę bezdebitową" oraz wydawnictwa "wydawane przez wrogie ośrodki na Zachodzie". Ww. uczestniczyła w spotkaniu założycielskim KOR w skład którego weszła, "działając na jego rzecz podjęła akcję zbierania pieniędzy w środowisku aktorskim i literackim, równocześnie kolportowała w tych środowiskach materiały KOR. Od 1981 aktywnie działała w NSZZ "Solidarność" będąc "ekspertem ds. teatru oraz delegatem na Krajowy Zjazd NSZZ "Solidarność" Regionu Mazowsze. Internowana w okresie 13.12.1981 - 29.04.1982. Jak wskazują dokumenty z teczki " w okresie 1983-1985 ww. ograniczyła swoją działalność polityczną, angażując się w działalność na rzecz tzw. kultury niezależnej, prezentując programy artystyczne w obiektach sakralnych". W materiałach odnaleziono również informację o propagandowym ataku mediów PRL na aktorkę w kwietniu 1986.

IPN BU 01221/47 (218/3).

Sprawa Operacyjnego Rozpracowania (SOR) krypt. „Stary”, nr rej. 43096 założona w dniu 12.03.1975 przez Wydział III Departamentu III MSW w Warszawie w celu inwigilacji innej osoby. W materiałach sprawy Helena Mikołajska wystąpiła jako aktywny członek KOR i ROPCio oraz jeden z kontaktów głównego figuranta sprawy.

IPN BU 0248/59 t. 4 (55453/II) akta SOR krypt. "Stary".

Teczka Sprawy Operacyjnego Rozpracowania (SOR) krypt. „Klika” o numerze rejestr. 22201. Sprawa ta była prowadzona przez SB z Wydz. III KS MO przeciwko warszawskiemu środowisku Studenckiego Komitetu Solidarności. W materiałach sprawy przechodzi osoba H. Mikołajskiej jako działaczki na rzecz KSS „KOR”, która kolportowała w środowisku aktorskim "nielegalne materiały" oraz uczestniczyła w szeregu inicjatyw opozycyjnych.

IPN BU 0247/455 t. 1-2 (6690/II) akta SOR krypt. "Klika".

Informator o delegatach na I Krajowy Zjazd NSZZ "Solidarność". W aktach znajdują się informacje, że H. Mikołajska od 1981 roku aktywnie działała w NSZZ "Solidarność" będąc "ekspertem ds. teatru oraz delegatem na Krajowy Zjazd NSZZ "Solidarność" Regionu Mazowsze. Po wprowadzeniu stanu wojennego była Internowana w okresie 13.12.1981 - 29.04.1982.

IPN Gd 394/1/1 (56/B/3).

Sprawa Obiektowa "Klan" związana z "operacyjną ochroną" działalności NSZZ «Solidarność» w Gdańsku. SO "Klan" 24.08.1982 przemianowano na SO "Związek". Ww. figuruje w gronie delegatów na I Zjazd NSZZ "Solidarność". H. Mikołajska występuje również w „wykazie osób przewidzianych do izolacji na wypadek poważnego zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

IPN Gd 003/166 (IV-185).